

Intervju

Mateja Coren Študentka na ekonomski fakulteti v Trstu je bila letošnja frejla, glavno dekle skupine z imenom dekliška iz Boljunca, ki na štefanovo zaluča prvo jabolko na vaškem trgu

»Običaji spodbujajo pripadnost skupnosti«

Na štefanovo Dekliška iz Boljunca po letošnjem lučanju

BOLJUNEC Zakaj se v Boljuncu dekleta 26. decembra obmetavajo z jabolki? Slovenci imamo veliko starih običajev, ki jih spoštujemo in zato nadaljujemo njihovo tradicijo. Eden izmed teh je edinstven, saj česa podobnega ne poznajo daleč naokoli: to je obmetavanje z jabolki oziroma t. i. »lučanje« v Boljuncu, ki spominja na kamenjanje prvega krščanskega mučenca svetega Štefana. Baje so podoben običaj do druge svetovne vojne gojili v Savinjski dolini.

Če je postavljanje »maja« doma boljunske fantovske, je štefanovanje v rokah deklet. Ta morajo biti stara najmanj 16 let in v dekliški lahko sodelujejo, dokler se ne poročijo. Fantje si na nedeljski gvant pripnejo kostonjev cvet, simbol deklet pa je jabolko, kralj vseh sadežev. Jabolko ni bilo vselej glavni protagonist lučanja. Predvsem na začetku prejšnjega stoletja in v času prve svetovne vojne so dekleta po pripovedovanju starejših domačinov za obmetavanje porabila tudi druge domače pridelke, največ repo.

Do koder sega spomin, se ta starodavni običaj odvija vsako leto na boljunski »G'rice« (vaškem trgu) 26. decembra, ko goduje sv. Štefan. Ob pritrkovanju v zvoniku se »zaluča« prvo jabolko. Na koncu dekleta počistijo trg, ostanke jabolka dajo živalim.

Pogovarjali smo se z letošnjo frejlo, 23-letno Matejo Coren, ki je septembra diplomirala na ekonomski fakulteti v Trstu.

Mateja, 26. decembra smo izvedeli, da si letos postala frejla ti. Bi nam razložila, kaj to pomeni? In kako se izvoli frejlo?

Frejla je glavno dekle skupine z imenom dekliška iz Boljunca. Frejla organizira in vodi različne vaške prireditve, kot so na primer lučanje in »živito-

rej«. Postopek izvolitve frejle pa je skrivnost.

Kaj tebi pomeni ta običaj in vsa tradicionalna praznovanja, ki jih imate v Bregu?

Ta običaj je bistvenega pomena, ker se obnavlja že stoletja in nas tudi v sodobni družbi spominja na važnost povezanosti z vasjo in našimi tradicijami. Prepričana sem, da običaj lučanja in tudi vsa ostala tradicionalna praznovanja, ki jih imamo v Bregu, spodbujajo pripadnost slovenski skupnosti in druženje mladih vaščanov.

Kako vaščani razumejo vlogo frejle?

Identiteta nove frejle pride do izraza vsako leto na dan lučanja, 26. decembra. Pravzaprav je nova frejla dekle, ki zaluča prvo jabolko na vaškem trgu.

Ob lučanju se 26. decembra poleg obmetavanja z jabolki v Boljuncu dogaja še marsikaj. Bi nam o tem še kaj zaupala?

Z ostalimi članicami dekliške se zberemo že v jutranjih urah in skupaj uredimo trg za lučanje ter pripravimo kuhano vino. Pred lučanjem gremo vsa dekleta v cerkev za tradicio-

nalni blagoslov jabolka. V poznih popoldanskih urah pa sledi kulturna točka v vaškem gledališču.

Občutki članic dekliške

Po torkovem lučanju smo se pogovorili še s t. i. »novimi pupami«, dekleti, ki so se letos vključila v dekliško. Obrnili pa smo se tudi na Jasmino Gruden, ki je že nekaj let članica dekliške.

Kakšni so tvoji občutki po prvem lučanju?

Alena Rapotec Bila je zelo lepa izkušnja, vesela sem, da sem končno del dekliške. Komaj čakam, da bom vključena tudi v ostale vaške aktivnosti in še bolj spoznala boljunsko mladino.

Kaj pričakuješ od pridružitve k dekliški?

Karin Zobec Velik del moje družine se je vedno vključeval v boljunske vaške tradicije in komaj čakam, da jih bom tudi jaz boljše spoznala in pripomogla k njihovem ohranjanju.

Zakaj si se odločila, da se pridružiš dekliški?

Hana Cepar Ko sem prejela pismo, sem z veseljem sprejela povabilo, saj mi je Boljunc že od vedno pri srcu, čeprav sem iz Prebenega in sem že vključena v PMK – Prebeneški mladinski krožek.

Kaj meniš, katere so razlike med današnjo dekliško in dekliško ob tvoji priključitvi?

Jasmina Gruden Vidim, da sta fantovska in dekliška bolj povezani, sodelujemo veliko več v primerjavi z desetimi leti nazaj. Tudi številčno nas je več. Pridružila sem se dekliški leta 2012 in vidim, da je tradicija vedno bolj močna. Ponosna sem na nove generacije, ker so vsi zelo angažirani in nekateri mladi so se tudi pridružili odboru Društva Franceta Prešerna.

Tradicija

Božično drevo

Zimzelena rastlina je bila simbol življenja

Praznično obdobje je čas za okraske, za lučke, predvsem pa za božična drevesa, ki napolnjujejo naše hiše in naša mesta. Okrašena drevesa, predvsem jelke in smreke, so postala simbol božiča po celem svetu. Kako pa se je tradicija sploh rodila?

Domnevajo, da izvira iz poganske kulture, saj je jelka zimzelena rastlina, ki so jo keltski svečeniki v različnih obredih častili kot simbol življenja. Že stari Rimljani so si na januarske kalende (prvi dan tega meseca) podarjali vejico zimzelene rastline kot voščilo za srečo. Zamisel o jelki kot upodobitev večnega življenja so nato prevzeli kristjani, ki so jo spremenili v simbol Kristusa ali po drugih legendah simbol drevesa življenja, omenjenega v Svetem pismu.

Sodobna uporaba drevesa se je rodila v Talinu v Estoniji leta 1441, ko so na trgu mestne hiše Raekoja Plats postavili veliko jelko, okoli katere so neporočeni mladi skupaj plesali v iskanju svoje boljše polovice. Tradicijo je nato v 16. stoletju prevzela tudi Nemčija.

V Italiji je prva okrasila božično drevo kraljica Margarieta, in sicer v drugi polovici 19. stoletja na Kvirinalu v Rimu. Od takrat pa se je moda hitro razširila po vsej državi. V zgodnjih letih dvajsetega stoletja so božična drevesca doživela trenutek izredne popularnosti, postopoma so postala skoraj neizogibna v domovih državljancev Evrope in Severne Amerike ter postala najpogostejši simbol božiča na svetovni ravni. V povojnem obdobju je tradicija pridobila komercialne in potrošniške razsežnosti brez primere, ki so se iz leta v leto vse bolj povečevale. Pomislimo samo na sodobna božična drevesa, ki so vse bolj tehnološka. Če malo pobrska-mo po spletu, opazimo, da je na voljo obilica takih okraskov: od klasičnih pisanih balončkov do brezžičnih lučk, ki spreminjajo barvo.

Instagram

@direkt_pd
#bodidirekten

- smučanje.zoncolan:** Pripravljamo že proge za smučanje na vodi ...
- občina_trbiž:** Mi pa se bomo ukvarjali z drsanjem na staljenem ledu.
- jesus.nazaret:** Nihče me ne bo premagal v tej večerini.
- dedekmraz:** Otroci si vedno bolj želijo le denarja ... da si potem darilo kupijo sami ...
- božiček.us:** To je odlično!
- svetimiklavž:** A le za države, ki uporabljajo dolar ...! V Evropi sem v čisti izgubi.
- robert_von_platz:** To velja tudi za našo občino. Ampak ste videli, kako lep je Trst v božičnem obdobju?!
- 2024 leto_2.0.2.4:** Tako bo tudi novo leto.

Bodimo zmeraj direktni!

Trenutni sodelavci mladinske strani @Direkt: **Svetlana Breclj, Julija Cante, Martina Cavotta, Nicolò Coretti, Nika Maria Costantin, Marco D'Errico, Malina Dolhar, Lapo Farolfi, Tadeja Gergolet, Sara Hlabian, Robert Kovic, Mateja Martini, Gaja Pelà, Francesco Petaccia, Veronica Piredda, Simon Simcic, Damir Terčon in Ivan Visintin.** Pridruži se nam!

Na koncu polletja okrasijo razrede

TRST Kako se vaša šola pripravlja na božič? Dijaki na tržaških šolah so se v predprazničnem obdobju posebej angažirali za okraševanje razredov. V ta namen so nekatere šole priredile mednarodna tekmovanja za najlepše okrašeni razred. Poleg pisanih lučk in papirnatih snežink posebej ocenjujejo tudi božična drevesca. Izdelke ne ocenjujejo le z estetskega vidika, ampak tudi z ekološkega. Zato je že nekaj običajnega, da dijaki tekmujejo z drevesi, izdelanimi iz časopisnega papirja ali pločevink. Letos so na liceju Franceta Prešerna fotografije tekmovanja objavili na Instagramu, kjer so lahko sledilci glasovali za zmagovalca.